

Kyst og Fjord arbeider etter **Vær Varsom-plakaten** regler for god pressekikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale bes ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse PFU, Rådhusgt. 17, pb 46, Sentrum 0101 Oslo. tlf: 22 40 50 40, fax 22 40 50 55, epost: pfu@presse.no

Det er underlig at den rødgrønne regjeringen har en slik tilnærming til eierskap i Cermaq og fiskeoppdrett. Trond Giske og den rødgrønne regjeringen bør sette foten ned for salg av Cermaq. Det vil skape en viktig og tydelig konflikt før valget. Men langt viktigere er det at det vil sikre nasjonalt og samfunnsmessig eierskap i oppdrettsnæringa. Staten bør ha langt bredere mål med eierskap i fiskeoppdrett enn avkastning. Havbruk er ei framtidssnæring som kan produsere mat, gi arbeidsplasser og skape verdier til evig tid. (Klassekampen)

Det er en styrke ved det norske samfunnet at politikerne ikke tjener enorme summer på sin innsats som folkevalgte. Å ha folkets tillit, og å fremme folkets sak, skal være en jobb drevet av idealisme og ikke penger. Samtidig er det vanskelig å legge for sterke begrensninger på hva de folkevalgte gjør når deres tid som tillitsmenn er forbi. Men skal man unngå et system med for sterk regulering må også de folkevalgte sørge for at innbyggerne har tillit til dem både mens de har tillitsverv og i tiden etter. Det vil alle være tjent med. (Bladet Vesterålen)

Uføre i yrkesaktiv alder koster samfunnet over 100 milliarder kroner i året. En ufattelig høyttall som det er vanskelig å forholde seg til. Dessuten koster det mange mennesker, med et sterkt ønske om jobb, et liv på utsiden av samfunnet. Rundt 200.000 er uføre på grunn av psykiske lidelser. Antallet går opp, særlig blant de unge. Mange unge med lette lidelser går rett i trygdefella, i den forstand at arbeid etter alt å dømme hadde vært den beste medisinen. Både samfunnet og den enkelte må bidra. (Troms Folkeblad)

KYST OG FJORD

- en fri og uavhengig fiskeritavle -

Ansvarlig redaktør
ØYSTEIN INGILÆ

Forandringer kommer

Fiskerne vil neppe merke forandringene i Norges Råfisklag umiddelbart, men det nye styret vil garantert gjøre seg bemerket relativt raskt med Johnny Caspersen som sjef.

Det var nemlig et langt mer profesjonelt styre som ble valgt onsdag ettermiddag, både i form av en styreleder med større bredde enn tradisjonene har vært og ikke minst at det er trimmet ned. Dermed vil beslutningene tas raskere enn det man er vant med - samtidig som Caspersen nok i større grad evner å skjære igjennom enn hans forgjenger.

Mange frykter nok at havfiskeflåten nå overtar mer av styringen, gjennom Johnny Caspersen som er fiskebåtredernes representant i råfisklaget. Men det trenger nødvendigvis ikke være noen bakdel. I årene som kommer der råfiskloven stadig vil møte større press utenfra, trengs det sannsynligvis en helt ny type lederskap. Caspersen kan her være rett mann.

Han har fra før lang erfaring fra Norges Råfisklag. I tillegg har han mange roller fra norsk næringsliv som kan være gull verdt for organisasjonen når det hardner seg til. Og det vil det gjøre.

Allerede etter høstens stortingsvalg valg kan man få et helt nytt trykk med deler av råfiskloven. Det vil nok kreve et helt annet lederskap enn det Robert Hansen har stått for.

Hansen har på ingen måter gjort noen dårlig jobb, men han er av natur ingen kriger. Vi vil tro at Johnny Caspersen her har litt mer krutt på lager og vil gå til oppgaven med stor iver når trykket øker.

Norges Råfisklag har benyttet en logo i det siste med Norges Råfisklag 75 år Nye Tider.

Ved å kutte antall styremedlemmer og satse på en leder med rikelig erfaring fra norsk næringsliv, er den tradisjonstunge organisasjonen i hvertfall her i ferd med å leve opp til sitt nye slagord. Vi vil sannsynligvis også komme til å se at det stadig vil tas nye grep for at råfisklaget skal bli mer strømlinjeformet. Det er tvingende nødvendig dersom Norges Råfisklag skal beholde den posisjonen organisasjonen har bygd opp gjennom 75 år.

Det kan Norges Råfisklag klare. Men bare om de riktige takene tas i årene som kommer.

Fiskeri-Finnmark i en oljeøkonomi

KOMMENTAR

Edgar Henriksen
Seniorforsker, Nofima

Olje- og energiministeren annonserte åpning av Barentshavet sørøst som ny petroleumsprovinns bare uker etter at Statoil hadde kunngjort at det blir oljeterminal i synsavstand fra Honningsvåg. Optimismen er stor og politikere og næringsliv ser for seg at veksten og velstanden som Hammerfestregionen opplever, skal spre seg østover. Dette er kjærkommet. Fiskeindustrien, som har vært svært viktig for sysselsetting og bosetting på Finnmarksysten, har slitt i årevis. Men hva betyr en ekspansiv petroleumsnæring for fiskerierne i Finnmark? Spørsmålet antyder at petroleumsnæringa påvirker rammebetingelsene for fiskerierne. Det alle snakker om, er den vanskelige konkurransen om arbeidskrafta. I Norge skjer denne konkurransen innenfor den norske modellen. Det er bred politisk oppslutning om modellen fordi

den gir oss høy velstand og sysselsetting og den får mye av æren for at det går bedre i norsk økonomi enn i mesteparten av resten av Europa. Men samtidig som viktige deler av næringslivet går godt, ledet av petroleumssektoren, sliter andre deler av næringslivet. Den norske modellen er egentlig nordisk og vi deler den med våre naboland. Modellen ble skapt i Sverige på begynnelsen av 30-tallet. Den bygger på det såkalte trepartssamarbeidet mellom arbeidsgiverne, arbeidstakerne og staten. Partene er enige om at privat og offentlig velstand må bygge på et produktivt arbeidsliv. I fronten skal vi ha eksportindustrien for å sikre at vi er internasjonalt konkurransedyktige. Frontfagene legger premissene for lønnsdannelsen i resten av arbeidslivet. Eksportindustriens stilling som premissleverandør sikres gjennom samordnede og sentraliserte oppgjør. Et vesentlig kjennetegn med modellen er det som kalles lønnskompressjon. Samordnede oppgjør, med små rom for lokale tillegg, sikrer at lønna varierer langt mindre enn i land som ikke har denne modellen. I internasjonal sammenheng er derfor lønnsforskjellene i Norge små, det være seg mellom bransjer, mellom bedrifter i samme bransje, eller mellom offentlig og privat sektor. Statens bidrag er på den ene siden å sikre arbeidstakerens sosiale sikkerhetsnett gjennom ord-

ningene som i dag er samlet i NAV. På den andre siden sikres finansieringen av det brede tilbudet av offentlige tjenester som velferdsstaten har å tilby. Små lønnsforskjeller gjør at næringer og bedrifter som går godt, gir eierne god avkastning og sikrer investering og ekspansjon. Deler av næringslivet som sliter med lønnsomheten, kan ikke velte problemene over på arbeidstakerne ved å senke lønna. De blir tvunget til effektivisering eller å innstille driften. Gjennom ordningene i NAV sikres arbeidstakerens økonomiske trygghet ved ledighet. Mobilitet sikres gjennom hjelp til skoleing for å kvalifisere seg til jobber i bedrifter som har behov for arbeidskraft. På kysten av Finnmark har de langvarige lønnsomhetsproblemene til fiskeindustrien derfor ført til fraflytting. Situasjonen her, i likhet med andre regioner som opplever fraflytting, får stor politisk oppmerksomhet. Likevel har modellen stor legitimitet fordi det er en utbredt oppfatning at den bidrar til at norsk næringsliv er svært omstillingsdyktig og produktiv. Petroleumsselskapene på norsk sokkel må betale en ekstraordinær skatt (ressursrente) på 50 % på overskudd. På toppen har petroleumssektoren normal selskapskatt på 28 % av overskudd. Det gir et samlet skatteinivå på 78 %. Hoveddelen av skatteinektene settes inn i oljefondet,

Kampen om arbeidskraften i Finnmark er skjerpet etter petroleumsnæringens inntog, blant annet på Melkøya. (Foto: Øystein Ingilæ)

men brukes også til å holde en høyere offentlig aktivitet enn normale skatteinntekter tilsier. Til tross for ressursrenten er petroleumssektoren svært lønnsom, gir svært gode lønns- og arbeidsvilkår og legger grunnlaget for lønnsomme leverandører av varer og tjenester. Petroleumssektoren har derfor vokst og hentet arbeidskraft fra mindre lønnsomme deler av norsk arbeidsliv. I den 40-årsperioden vi har vært en petroleumsnæring, har dette bidratt til å løfte det norske lønnsnivået sakte men sikkert. Bedrifter må ha høy produktivitet og lønnssevne for å være i stand til å konkurrere om kvalifiserte arbeidstakere. Det er godt kjent at fiskeindustrien og spesielt filetindustrien sliter med lønnsomheten, og har gjort det lenge. Det er sammensatte årsaker til dette. Økt konkurranse fra annen hvitfisk, både fanget og opp-

drettet, presser prisene på fryst filet. Produksjonen skjer i land med langt lavere kostnadsnivå og fordi transport er billig og effektiv. Norsk filetindustri konkurrerer henter fryst og ferskt råstoff fra hele verden, også Norge, og produserer effektivt hele året. For å nå bedre betalte markeder, har filetindustrien i Norge lagt om til å produsere fersk filet. Produksjonen er avhengig av stabile leveranser av høy kvalitet på råstoff for å være tilstrekkelig lønnsom. Industrien sliter imidlertid med store variasjoner både i mengder og kvalitet, fra år til år og mellom sesonger. Ferskt råstoff fra trålere, som opprinnelig var tenkt å gi stabilitet i leveransene, er ikke spesielt godt egnet til produksjon av fersk filet. Skal man drive trålerne rasjonelt, blir store deler av råstoffet for gammelt til å gi lønnsom produksjon av fersk filet. Selv

om det finnes eksempler på filetprodusenter som i lang tid har vært lønnsomme, så har bransjen som helhet bare unnaksvis gått med overskudd de siste 20 årene. Nedgangen i sysselsetting i filetproduksjon har derfor vært markert og i tråd med den norske modellen. Regionalpolitiske virkemidler, redningspakker og økte kvoter har ikke klart å stå i mot effektene av endringene i markedet. Mindre arbeidskrevende fiskeproduksjon og mangel på alternativ sysselsetting i typiske fiskeriregioner har ført til tilbakegang i folketall. Dette gjør at kystordførere, også i typiske fiskerikommuner, ser med svært positive øyne på de nye mulighetene for lønnsomme arbeidsplasser som petroleumssektoren bringer med seg. Fra Snøhvitfeltet ble oppdaget tidlig på 80-tallet skulle det ta et kvart århundre før den

første gassen ble sluppet inn på Melkøyanlegget i august 2007. Finnmarkspolitikere, som ivret for rask utbygging, fikk tidlig beskjed om at utbygging i nord ikke ville skje ut fra fylkets behov for vekst og sysselsetting. Det var nasjonens behov for økonomisk utvikling og skatteinntekter som var det viktigste. Slik er det fremdeles. Kraften i oljesektorens ekspansjon nordover og østover, er i første rekke bestemt av hva som tjener nasjonens interesser. At slik ekspansjon gir lønnsomme og høyt betalte jobber i Finnmark, er en hyggelig bonus. I motsetning til fiskerierne, som har gitt spredt aktivitet, vil petroleumssektoren bli langt mer konsentrert. Det å leve med en petroleumsøkonomi er ikke noe nytt for fiskerierne i Finnmark. Man har lenge måttet forholde seg til konkurransen

om teknikere, maskinister og navigatører. Det nye er samlokalisering. Der det kommer petroleumsaktivitet, vil en fra før sterk konkurranse om nøkkelarbeidskraft bli ytterligere skjerpet. Sammen med vekst og velstand på et fåtall steder, bringer petroleumssektoren derfor med seg skjerpet konkurranse i andre konkurranseutsatte næringer langs hele kysten. Kravet til effektivisering og strukturering for fiskeflåten og fiskeindustrien blir derfor sterkere enn før. Den negative utviklingen vi har sett i sysselsetting og bosetting i ensidige fiskerisamfunn kan bli forsterket. Utviklingen kan også føre til at fiskerierne blir bygd ned der petroleumsaktiviteter lokaliseres. I så fall vil det kunne gi mer fisk og høyere aktivitet på de stedene i Finnmark som ikke nyter godt av petroleumsinvesteringene.

KONTAKT

Telefon 78 49 99 00

Kyst og Fjord AS
Strandveien 155
Pb 45, 9790 Kjellefjord
org.nr. NO 996 598 225 MVA

Post@kystogfjord.no
redaksjonen@kystogfjord.no
tips@kystogfjord.no
abonnement@kystogfjord.no
annonse@kystogfjord.no

Øystein Ingilæ
Ansvarlig redaktør
oystein@kystogfjord.no
975 81 812

Dag Erlandsen
Journalist
dag@kystogfjord.no
906 00 270

Trond Antonsen
Journalist
trond@kystogfjord.no
958 27 911

Tommy Sørensen
Markedsjef
tommy@kystogfjord.no
402 16 380

Elin I. Holand
Markedskonsulent
elin@kystogfjord.no
948 66 873

Hilde Akselsen
Sekretær
hilde@kystogfjord.no
784 99 900

Trykk Polaris Media Nord AS